Darsning texnologik xaritasi

Fan	IJTIMOIY KO‘NIKMALARNI RIVOJLANTIRISH	
O‘quv dasturidagi joyi (tartib raqami)	1.4.2-mavzu. Maktabgacha ta’lim tashkilotida xodimning mehnat jarayonidagi xavfsizligini ta’minlash. (2 soat amaliy mashg‘ulot).	
Dars mavzusi	Maktabgacha ta’lim tashkilotida xodimning mehnat jarayonidagi xavfsizligini ta’minlash. Mehnat jarayonidagi xavf omillari (jismoniy, ergonomik, kimyoviy, biologik, psixoemotsional) va ularni aniqlash. Xavfsizlikni ta’minlash choralari: ish joyini tashkil etish, yong‘in va elektr xavfsizligi, shaxsiy himoya vositalari, birinchi yordam, evakuatsiya. Baxtsiz hodisa yuz berganda harakat tartibi. Xodimning psixologik xavfsizligi va kasbiy sog‘lig‘ini saqlash. Mavzuni o‘rganishda innovatsion pedagogik yondashuvlar: metodik yondashuvlar va amaliy tavsiyalar.	
Davomiyligi	2 soat	
Darsning maqsadi	Maktabgacha ta’lim tashkilotida xodimning mehnat jarayonidagi xavfsizligini ta’minlash bo‘yicha amaliy mashg‘ulotda tinglovchilarga xavf omillarini aniqlash, profilaktika choralarini qo‘llash va favqulodda holatlarda to‘g‘ri harakat qilishni o‘rgatish. Shuningdek, xodim va bolalar uchun xavfsiz ish muhitini yaratish bo‘yicha zarur bilim va ko‘nikmalarni innovatsion pedagogik metodlar orqali shakllantirish.	
Kutilayotgan natija:	**Bilim**	• Mehnat jarayonidagi xavf omillari turlari va ularning xodim sog‘lig‘iga ta’siri. • Xavfsizlikni ta’minlash choralari va profilaktika tamoyillari. • Yong‘in, elektr va sanitariya-gigiena xavfsizligi talablari. • Baxtsiz hodisa va favqulodda holatlarda harakat tartibi.
	Ko‘nikma	• Ish joyidagi xavf omillarini aniqlash va baholash. • Xavfsiz ish usullarini (bolalarni ko‘tarish, jihozlardan foydalanish, tozalash vositalari bilan ishlash) qo‘llash. • Birinchi yordam ko‘rsatish asoslarini qo‘llash. • Qoidabuzarlik sabablarini aniqlash va profilaktika choralarini rejalashtirish.
	Malaka	• Maktabgacha ta’lim tashkilotida xavfsiz ish joyi va muhitni ta’minlash. • Favqulodda holatda bolalar va o‘z xavfsizligini saqlab, to‘g‘ri va tezkor harakat qilish. • Psixologik xavfsizlik va kasbiy sog‘liqni saqlash usullarini qo‘llash. • Pedagogik faoliyatni individuallashtirish va kasbiy o‘z-o‘zini rivojlantirish.

Darsning jihozi	**Didaktik materiallar**	Taqdimot slaydlar; Kutilmalar varaqasi; Tayanch atamalar tarqatmasi; Savollar yoki vazifalar yozilgan kartochkalar; Xavfli vaziyatlar kartochkalari; evakuatsiya sxemasi va xavfsizlik belgilari plakatlari; O‘z-o‘zini baholash varaqalari.
	Ta’limning texnik vositalari	Mavzuga oid slaydlarni namoyish qilish uchun texnik vositalar (AKT), flipchart, A-4, marker, stikerlar, qog‘ozlar, taymer.

Dars mazmuni

T.r.	Bosqichlar	Vaqt	Metod va faoliyatning tavsifi
1	**Kirish. Tashkiliy qism:**	**10 minut**	**Guruhli muhokama** “Maktabgacha ta’lim tashkilotida xodimni qanday xavflar kutadi va ularni qanday kamaytirish mumkin?” Tinglovchilar kichik guruhlarga bo‘linadi, kutilmalar varaqasini to‘ldiradi va o‘z tajribasidan kelib chiqib ish joyidagi xavfli holatlarni nomlaydi. Trener dars maqsadi, natijalari va baholash mezonlarini e’lon qiladi.
2	**Mehnat jarayonidagi xavf omillari va xavfsizlikni ta’minlash choralari.**	**15 minut**	**Mini ma’ruza, suhbat, savol-javob.** Diqqat bilan tinglash va asosiy tushunchalarni (xavf omili, xavfni baholash, profilaktika, shaxsiy himoya vositalari, favqulodda holat, kasbiy kasallik) qayd etish. Ma’ruzada keltirilgan ta’riflar va misollarni eslab qolishga harakat qilish. Tinglovchining bilimini boyitishga yo‘naltirilgan savollarni tayyorlash. Faol qatnashib, mavzu yuzasidan o‘z fikrlarini ifodalash. Kasbiy faoliyatdan xavfsizlik bilan bog‘liq real misollar keltirish. Guruh ichida fikr almashish va o‘z tajribasini bo‘lishish. O‘rgatilgan tushunchalar bo‘yicha berilgan savollarga javob berish. O‘zi tushunmagan yoki aniqlashtirish kerak bo‘lgan joylar bo‘yicha savol berish. Boshqa ishtirokchilarning javoblarini tahlil qilish va qo‘shimchalar kiritish.
3	**Xodim xavfsizligi va bola xavfsizligining o‘zaro bog‘liqligi.**	**15 minut**	**Venn diagrammasi metodi.** Metodni o‘rganish uchun darsga tayyorlanish. Metodning asosiy maqsadini, diagrammani qanday to‘ldirishni va uning taqqoslashdagi ahamiyatini tushunish. Diagramma ikki yoki undan ortiq element o‘rtasidagi farq va o‘xshashliklarni ko‘rsatishini anglash. Amaliy topshiriq: “xodim xavfsizligi” va “bola xavfsizligi”ni xavf omillari, himoya choralari va mas’uliyat jihatidan diagrammada solishtirish; umumiy jihatlarini (masalan, yong‘in va elektr xavfsizligi, evakuatsiya, sanitariya) o‘rtadagi qismga yozish. Har bir qismni to‘g‘ri va aniq to‘ldirishda diqqat bilan ishlash. Boshqa tinglovchilar bilan fikr almashish, farq va o‘xshashliklarni topishda o‘z bilimlarini baham ko‘rish. Diagrammadagi ma’lumotlarning to‘g‘riligini tekshirish. Dars oxirida metodni o‘z pedagogik faoliyatida qanday qo‘llashni rejalashtirish.
4	**Xavf turlari va xavfsizlik choralarini tizimlashtirishda innovatsion pedagogik yondashuvlar.**	**15 minut**	**“Klaster” (Clustering) metodi.** Metodning mohiyatini, ya’ni tushunchalarni guruhlash va ularning o‘zaro bog‘lanishlarini aniqlashni tushunish. Markazga “Xodimning mehnat xavfsizligi” tushunchasi yoziladi; tinglovchilar xavf turlari va choralarni klasterlarga ajratadi: jismoniy xavflar (sirpanish, yiqilish, o‘tkir va issiq narsalar); ergonomik yuklama (bolalarni ko‘tarish, past mebel); elektr va yong‘in xavfsizligi; kimyoviy (tozalash va dezinfeksiya vositalari) va biologik (yuqumli kasalliklar) xavflar; psixoemotsional yuklama; favqulodda holat va evakuatsiya. Guruhlar bilan birgalikda ishlab, har bir klaster bo‘yicha tashkilot uchun amaliy xavfsizlik qoidalarini taqdim etish. Klasterlar orasidagi bog‘lanishlarni aniqlash. Guruhlashtirgan tushunchalarini baholash va to‘g‘riligini tekshirish. Dars oxirida o‘rganish jarayonini tahlil qilish, metodni o‘z pedagogik faoliyatida qanday ishlatish mumkinligini ko‘rib chiqish.

T.r.	Bosqichlar	Vaqt	Metod va faoliyatning tavsifi
5	**Xavfsizlik holatini kuzatish va baholash: metodik yondashuvlar va amaliy tavsiyalar.**	**15 minut**	**“Fishbone Diagram” (Baliq skeleti) metodi.** Metodning asoslarini o‘rganish: diagramma yordamida muammo va uning sabablarini aniqlash. Diagrammaning qismlari (asosiy muammo, sabablar kategoriyalari, natija) bilan tanishish. Amaliy topshiriq: “Mehnat jarayonida xodimning jarohat olishi yoki kasbiy sog‘lig‘iga zarar yetishi xavfi” muammosini aniqlash va sabablarini kategoriyalar (inson omili, jarayonlar va nazorat, jihoz va vositalar, atrof-muhit) bo‘yicha guruhlash. Sabablar va natijalarni aniq ajratib, bartaraf etish takliflarini ishlab chiqish. Guruh bo‘lib ishlash, fikr va tahlillarni boshqalar bilan muhokama qilish. Sabablar o‘rtasidagi bog‘liqliklarni va ularning natijaga ta’sirini aniqlash. Dars oxirida metodni baholash, tahlilni qayta tekshirish va olingan bilimlarni pedagogik faoliyatda qo‘llashni rejalashtirish.
6	**Introspeksiya**	**10 minut**	Mavzuning dolzarbligi, mehnat jarayonidagi xavf omillari, xavfsizlikni ta’minlash choralari, favqulodda holatlarda harakat, xodimning psixologik xavfsizligi, innovatsion pedagogik yondashuvlar, tarbiyachilarning o‘z-o‘zini rivojlantirishi bo‘yicha mavzuni chuqur tahlil qilish. O‘z-o‘zini baholash varaqalarini to‘ldirish.

Xavfsizlikni ta’minlash yo‘nalishlari va amaliy tavsiyalar (tayanch)

T.r.	Yo‘nalish	Amaliy tavsiya
1	Ish joyini tashkil etish	Guruh xonasi, yo‘lak va zinapoyalarda sirpanish va qoqilish xavfini yo‘qotish; mebel va jihozlarning mustahkamligini muntazam tekshirish; evakuatsiya yo‘llarini bo‘sh saqlash.
2	Ergonomika va jismoniy yuklama	Bolalarni ko‘tarish va past mebel bilan ishlashda to‘g‘ri tana holatini qo‘llash; ish va dam olish rejimini muvofiqlashtirish; og‘ir yuklarni yakka o‘zi ko‘tarmaslik.
3	Yong‘in va elektr xavfsizligi	Nosoz elektr jihozlari, ochiq simlar va rozetkalarni o‘z vaqtida aniqlash va rahbariyatga xabar berish; o‘t o‘chirish vositalaridan foydalanishni mashq qilish; yong‘in xavfsizligi bo‘yicha evakuatsiya mashqlarida qatnashish.
4	Oshxona, tozalash va gigiena	Issiq ovqat va qaynoq suyuqliklar bilan ishlash qoidalari; tozalash va dezinfeksiya vositalarini ishlatish yo‘riqnomasiga rioya qilish, ularni bolalar yetmaydigan joyda saqlash; shaxsiy gigiena va tibbiy ko‘rik talablari.
5	Birinchi yordam	Kichik jarohat, kuyish, zaharlanish, hushdan ketish holatlarida birinchi yordam ko‘rsatish asoslarini bilish; birinchi yordam to‘plamining mavjudligi va yaroqliligini tekshirish; zarur hollarda tez tibbiy yordam chaqirish.
6	Psixologik xavfsizlik	Kasbiy kuyish va stress belgilarini erta payqash, jamoada hurmatli muloqot, tazyiq va haqoratga yo‘l qo‘ymaslik, rahbariyatga murojaat qilish va dam olish rejimiga rioya etish.
7	Baxtsiz hodisa yuz berganda	Jabrlanuvchiga (xodim yoki bolaga) zudlik bilan yordam berish va xavfni bartaraf etish, rahbariyatga darhol xabar berish, voqea joyini ehtiyot qilish va holatni belgilangan tartibda qayd etilishiga ko‘maklashish.

Izoh: tavsiyalar umumiy xarakterda berilgan; amaldagi mehnatni muhofaza qilish qoidalari, yong‘in xavfsizligi va sanitariya talablarini dars oldidan lex.uz rasmiy portalidan va tashkilotning ichki yo‘riqnomalaridan tekshirib, tashkilot sharoitiga moslab qo‘llash tavsiya etiladi.